

Amatör Futbolcuların Antrenörlerde Bulunmasını İstedikleri Liderlik Tarzlarının Tespiti*

Arif ÖZSARI^{1A}, Turgut KAPLAN^{2B}

¹Spor Yöneticisi, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü/Osmaniye/Türkiye

²Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Bölümü Konya/Türkiye

Address Correspondence to Arif ÖZSARI: e-mail: arifozsari@hotmail.com

*Bu çalışma, Amatör Futbolcuların Antrenörlerde Bulunmasını İstedikleri Liderlik Tarzlarının Tespiti (Konya İl Örneği) isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

A:Orcid ID: 0000-0002-4753-8049 B:Orcid ID: 0000-0002-6150-5235

Özet

Bu araştırma ile amatör futbolcuların antrenörlerde bulunmasını istedikleri liderlik tarzlarının tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Konya ilinde ve çevre ilçelerinde faaliyet gösteren amatör futbol kulüplerinin futbolcuları oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise bu futbolcular içerisinde kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden süper amatör lig, birinci amatör lig ve ikinci amatör ligde mücadele eden (yaş ort=19.34 ± Std.Sp.= 4.58) 442 amatör futbolcu oluşturmaktadır. Amatör futbolcuların antrenörlerde bulunmasını istedikleri liderlik tarzlarının tespitine yönelik yapılan bu çalışmada sonuç olarak; araştırmaya katılan lise düzeyindeki amatör futbolcuların açıklayıcı-ödüllendirici davranış özelliği gösteren lider antrenörlük tarzını diğer antrenörlük tarzlarına göre anlamlı düzeyde benimsedikleri; demokratik davranış tarzını sporculuk süresi daha az olan futbolcuların, sporculuk süresi daha çok olan futbolculara göre daha fazla benimsedikleri, eğitici destekleyici davranış tarzını ise orta saha oyuncularının, defans ve forvet oyuncularına daha fazla benimsedikleri tespit edilmiştir. Bu bulguların yanı sıra eğitici-öğretici lider antrenör tarzının, diğer tarzlara göre çalışılan boyutların hepsinde rakamsal olarak daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Futbolcular, Antrenör, Liderlik Tarzları.

Detection of The Leadership Styles That Amateur Football Players Want to Have In Coaches

Abstract

With this research, it is aimed to determine the leadership styles that amateur football players want to be found in coaches. With this research, it is aimed to determine the leadership styles that amateur football players want to have in their coaches. The universe of the research consisted of football players of amateur football clubs operating in Konya and its surrounding districts. The sample group consists of 442 amateur football players (age mean=19.34 ± Std.Sp.= 4.58) who are competing in the super amateur league, the first amateur league and the second amateur league, who were selected by convenience sampling method among these footballers and voluntarily accepted to participate in the research. As a result of this study, that the amateur football players at the high school level who participated in the research adopted the leader coaching style, which shows explanatory-rewarding behavior, at a significant level compared to other coaching styles; It has been determined that the football players who have less time to play sports adopt the democratic behavior style more than the players who have more time to play, while the midfielders, defenders and strikers adopt the educational-supportive behavior style more. In addition to these findings, it was found that the trainer-instructor-leader trainer style was numerically higher than the other styles in all of the studied dimensions.

Key words: Football players, Coach, Leadership Behaviors.

GİRİŞ

Liderlik kavramını tanımlamak her ne kadar zor olsa da, bu kavramın tatmin edici bir tanımlamaya ihtiyaç vardır (Silva, 2016). İnsanlığın var olduğu zamandan günümüze kadar geçen yaşam mücadelesinde toplumların sosyal yapısında ve en küçük insan gruplarında kişisel özellikleriyle insanları etkileyenler diğer bireylerden bir adım öne çıkmışlardır. Bu bireyler yüzyıllar boyu etkileşim içinde oldukları toplumları belli hedefler etrafında toplayıp başarıya götürmüşlerdir. Zaman geçtikçe özellikleriyle farklı konumda bulunan kişilere "Lider" denilmeye başlamıştır (Eren, 1998). Higgs liderliği kurumsal vizyon ve stratejik istikamet belirleme, vizyonun çalışanlarına ve müşterilere aktarılması, çalışanların kurumsal amaca odaklanması ve söz konusu amacın gerçekleşmesine yönelik

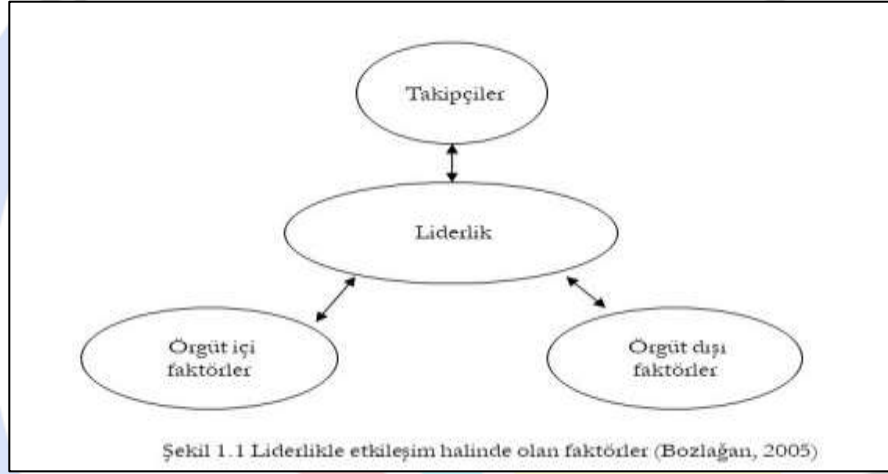
örgütlenmenin sağlanması süreci biçiminde tanımlamıştır (Higgs, 2002). Bu özelliklerin yanına liderin takımla birlikte hareket ederek takımın bir parçası olma yolundaki gösterdikleri duyarlılıkları da ekleyebiliriz (Özsarı, 2021).

Liderlik Özellikleri

Liderlik bir süreç olarak kendini farklı ve özgün kılan çeşitli özelliklere sahiptir. Bu özellikler şu şekilde sıralanmıştır:

Liderlik çok yönlü bir etkileşim sürecidir:

Bir süreç olarak liderlik, takipçiler ile örgüt içi ve örgüt dışı faaliyetlerle ilişkilidir. Bu nedenle liderlerin tutum ve davranışları yalnızca kendi varsayım, inanç değerlerinin etkisi altında değil ama aynı zamanda örgüt içi ve dışı birçok faktörün etkisi altındadır (Block, 2003).

Şekil 1.1 Liderlikle etkileşim halinde olan faktörler (Bozlağan, 2005)

Liderlik sürecinde takipçiler aktif katılımcı konumundadırlar:

Çağdaş yönetim düşüncesi aktif katılıma dayanır. Çalışanların her birinin potansiyelinden etkin bir biçimde yararlanmak gerekmektedir. Bunun için çalışanların yönetim faaliyetlerine kendilerini ilgilendirdiği ölçüde katılmaları örgütsel amaçların gerçekleştirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Liderlik iknaya dayalı davranışlar içerir:

Liderlik belirli bir amacı gerçekleştirmeye yönelik süreçtir. Söz konusu amaca ulaşılması takipçilerin yüksek düzeyde motive edilmeleri ile olanaklıdır. Bu durum ise takipçilerinin bu konuda ikna edilmelerini gerektirir. Dolayısıyla ikna etme yeteneği liderlerin önemli bir özelliğidir.

Lider değişim ve dönüşümü amaçlar:

Liderliğin var oluş nedenini değişim ve dönüşümdür. Statükonun bulunduğu yerde liderlikten değil yöneticilikten söz edilebilir.

Ortak bir misyona yönelik karşılıklı amaç ve hedefler geliştirilmiştir:

Liderlik karşılıklı bir süreçtir. Örgütsel vizyonun yanı sıra gerek lider ve gerekse takipçiler birçok amaç ve hedeflere sahiptir. Liderlik örgütsel vizyonla birlikte amaç ve hedeflerinde gerçekleştirilmesi düşüncesine dayanır (Bozlağan, 2005).

Liderlik ve Antrenörlük

İyi bir lider örgüt üyelerinin kapasitelerini maksimum kullanmaları için ortam oluşturmak ve üyeleri motive etmek zorundadır. Takım sporları ya da bireysel sporlarda antrenör aynı zamanda iyi bir lider ve motive edici olmak zorundadır. Bu yüzden bir lider olarak antrenör insan psikolojisi ve onun beşeri ilişkilerini anlamak zorundadır (Biçer, 1994).

Lider bir antrenör kendi davranışlarını da izler. Başkasının davranışını değiştirirken kendi davranışını da değiştirmeye hazırdır. Üst düzey yöneticilerin çoğu rekabetçi, yargılayıcı, iş sonuçlarına odaklanmış sabırsız kişilerdir. Oysa antrenör rekabetçi değil eğitici bir rol benimsemeli,

yargılamak için değil anlamak için gözlemeli ve eleştirmelidir. Antrenörler de bu ihtiyaç karşısında istenilen takımın başına geçebilmektedirler (Bozkurt,1998).

Bir lider olarak antrenörler ile ilgili yapılan çeşitli araştırmalar sonuçlarına dayanılarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir (Donuk, 2007):

Bütün başarılı liderlerin birbirlerinden ayrı özellikleri bulunmaktadır. Antrenörler bazı liderlerle veya meslektaşları ile birtakım özellikleri taşımadıkları için kaygılanmamalıdır.

Liderlik davranışları sonradan öğrenilip geliştirilebilir. Antrenörler başarılı liderlerde gördükleri ve sahip olmak istedikleri bu özellikleri öğrenebilirler.

Antrenörlerle sporcu arasındaki karşılıklı etkileşimin kalitesi takımın başarısı için oldukça önemlidir. Bu nedenle sporcu ile antrenör arasındaki karşılıklı etkileşimi geliştirmede en etkili yol başarılı iletişim becerilerine sahip olmaktır (Cox, 1999).

Bu araştırma ile amatör futbolcuların antrenörlerde bulunmasını istedikleri liderlik tarzlarının tespiti amaçlanmıştır. Araştırma bulgularının ilgili yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada verileri toplamak amacıyla tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Amatör Futbolcuların Antrenörlerde Bulunmasını İstedikleri Liderlik Tarzlarının Tespiti konulu projenin Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 09.09.2008 gün ve 586/8908 sayılı kararıyla tez olarak hazırlanması için oy birliğiyle karar alınmıştır. Araştırmanın evrenini

Konya ilinde ve çevre ilçelerinde faaliyet gösteren amatör futbol kulüplerinin futbolcuları oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise bu futbolcular içerisinde kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden süper amatör lig, birinci amatör lig ve ikinci amatör ligde mücadele eden 442 amatör futbolcu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Spor İçin Liderlik Ölçeği (LSS): Chelladurai ve Saleh (1980) tarafından geliştirilen ve 40 maddeden oluşan Spor İçin Liderlik Ölçeği her branştaki ve her düzeydeki sporculara uygulanabilmektedir. Ölçek, Güngörmüş, Gürbüz ve Yenel (2006) Türkçe'ye çevrilmiştir. Yapılan faktör analizi sonuçlarına göre orijinal çalışmada yer alan 5 faktörlü yapının aksine ölçeğin Türkçe versiyonunda toplam 34 madde ve 4 faktörlü yapının ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan 4 faktörlü yapı ise şu şekilde ifade edilebilir: a-) Eğitici ve Destekleyici Davranış (12 madde : 8,5,7,3,17,1,11,20,19,14,13,32). Demokratik Davranış (10 madde: 15,30,2,39,24,9,16,22,29,31). Açıklayıcı ve Ödüllendirici Davranış (7 madde : 28,37,38,23,10,25,26). Otokratik Davranış (5 madde : 40,6,12,27,34).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında istatistik paket program kullanılmıştır. Veriler ortalama ve standart sapma verilerek özetlenmiştir. Normalite sınamasına göre nonparametrik testlerden Mann-whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testleri kullanılmıştır. Varyans homojenliğine göre ise Post Hoc Multiple Comparisons testlerinden LSD ve Tukey testleri kullanılmıştır. Bu çalışmanın manidarlığı 0,05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya katılan futbolcuların eğitim düzeylerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması.

	Eğitim düzeyi	N	Sıra ortalamaları	Ki-Kare	df	P
Eğitici destekleyici davranış	İlköğretim	71	214,47	3,952	2	0,139
	Lise	280	230,10			
	Üniversite	91	200,53			
Demokratik davranış	İlköğretim	71	205,15	2,301	2	0,317
	Lise	280	228,23			
	Üniversite	91	213,54			
Açıklayıcı ödüllendirici davranış	İlköğretim	71	191,04	12,686	2	0,002*
	Lise	280	237,86			
	Üniversite	91	194,92			
Otokratik davranış	İlköğretim	71	230,34	1,251	2	0,535
	Lise	280	223,27			
	Üniversite	91	209,16			

Araştırmaya katılan futbolcuların eğitim düzeylerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında eğitici-destekleyici davranış, demokratik davranış ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların eğitim düzeylerinin ilköğretim, lise ve üniversite olması bakımından anlamlı bir farklılık göstermezken ($p>0.05$), açıklayıcı ödüllendirici davranış özelliği futbolcuların eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Açıklayıcı ödüllendirici davranış tipinin eğitim düzeyi bakımından karşılaştırılmasında eğitim düzeyi lise olan futbolcular için elde edilen puanların eğitim düzeyi ilköğretim ve üniversite olan futbolcular için elde edilen puanlardan anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 2. Araştırmaya katılan futbolcuların sporculuk deneyimlerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması.

	Sporculuk deneyimi	N	Sıra ortalamaları	Ki-Kare	df	P
Eğitici destekleyici davranış	1-5 yıl	187	229,02	2,412	3	0,491
	6-10 yıl	188	220,57			
	11-15 yıl	50	208,53			
	16 ve üzeri	17	187,18			
Demokratik davranış	1-5 yıl	187	238,15	9,276	3	0,026*
	6-10 yıl	188	217,86			
	11-15 yıl	50	191,86			
	16 ve üzeri	17	165,82			
Açıklayıcı ödüllendirici davranış	1-5 yıl	187	216,80	5,882	3	0,117
	6-10 yıl	188	231,25			
	11-15 yıl	50	224,64			
	16 ve üzeri	17	156,15			
Otokratik davranış	1-5 yıl	187	218,58	4,825	3	0,185
	6-10 yıl	188	229,11			
	11-15 yıl	50	224,87			
	16 ve üzeri	17	159,59			

Gruplar: a: 1-5 yıl b: 6-10 yıl c: 11-15 yıl d: 16 ve üzeri

Araştırmaya katılan futbolcuların deneyimlerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında, eğitici-destekleyici davranış, açıklayıcı ödüllendirici davranış ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların deneyimlerinin 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16 yıl ve üzeri olması bakımından anlamlı bir farklılık göstermezken ($p>0.05$), demokratik davranış özelliği bakımından futbolcuların deneyimleri anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Demokratik davranış tipinin deneyim bakımından karşılaştırılmasında deneyimi 1-5 yıl arasında olan futbolcular için elde edilen puanların deneyimleri 11-15 yıl arası ve 16 yıl ile daha fazla olan futbolcular için elde edilen puanlardan anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 3. Araştırmaya katılan futbolcuların mevkilerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması.

	Mevki	N	Sıra ortalamaları	Ki-Kare	df	P
Eğitici destekleyici davranış	Kaleci	47	206,74	8,723	3	0,033* c-b c-d
	Defans	189	229,84			
	Orta saha	144	201,74			
	Forvet	62	253,15			
Demokratik davranış	Kaleci	47	205,55	5,814	3	0,121
	Defans	189	228,83			
	Orta saha	144	206,27			
	Forvet	62	246,62			
Açıklayıcı ödüllendirici davranış	Kaleci	47	215,52	4,150	3	0,246
	Defans	189	232,86			
	Orta saha	144	205,34			
	Forvet	62	228,93			
Otokratik davranış	Kaleci	47	225,06	2,160	3	0,540
	Defans	189	230,17			
	Orta saha	144	209,70			
	Forvet	62	219,78			

Araştırmaya katılan futbolcuların mevkilerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında demokratik davranış, açıklayıcı ödüllendirici davranış ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların kaleci, defans oyuncusu, orta saha oyuncusu ve forvet oyuncusu olarak oynamaları bakımından anlamlı bir farklılık göstermezken ($p>0.05$), eğitici-destekleyici davranış özelliği futbolcuların mevkilerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($P<0.05$). Eğitici destekleyici davranış tipinin mevkiler bakımından karşılaştırılmasında, orta saha oyuncuları için elde edilen puanların, defans ve forvet oyuncuları için elde edilen puanlardan anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 4. Araştırmaya katılan futbolcuların lig seviyesine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması.

	Lig seviyesi	N	Sıra ortalamaları	Ki-Kare	df	P
Eğitici destekleyici davranış	Süper amatör lig	206	223,51	0,476	2	-
	Birinci amatör lig	212	221,47			
	Birinci amatör lig	24	204,5			
Demokratik davranış	Süper amatör lig	206	220,28	0,366	2	-
	Birinci amatör lig	212	224,17			
	Birinci amatör lig	24	208,38			
Açıklayıcı ödüllendirici davranış	Süper amatör lig	206	216,05	0,822	2	-
	Birinci amatör lig	212	227,20			
	Birinci amatör lig	24	217,98			
Otokratik davranış	Süper amatör lig	206	219,97	0,188	2	-
	Birinci amatör lig	212	221,83			
	Birinci amatör lig	24	231,79			

Araştırmaya katılan futbolcuların oynadıkları lig seviyelerine göre, antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında, eğitici destekleyici, demokratik davranış, açıklayıcı ödüllendirici davranış ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların süper amatör, birinci amatör ve ikinci amatör ligde oynamaları bakımından anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Konya il ve ilçelerinde amatör liglerde yer alan 442 amatör futbolcunun katılımıyla yapılan; amatör futbolcuların antrenörlerde bulunmasını istedikleri liderlik tarzlarının tespitini içeren çalışma bulguları güncel literatür bilgileri ışığında tartışılmıştır.

Amatör futbolcuların eğitim düzeylerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında eğitici-destekleyici davranış, demokratik davranış ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların eğitim düzeylerinin ilköğretim, lise ve üniversite olması bakımından anlamlı bir farklılık göstermezken; açıklayıcı ödüllendirici davranış özelliği futbolcuların eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Açıklayıcı ödüllendirici davranış tipinin eğitim düzeyi bakımından karşılaştırılmasında eğitim düzeyi lise olan futbolcular için elde edilen puanların, eğitim düzeyi ilköğretim ve üniversite olan futbolcular için elde edilen puanlardan anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur (Tablo 1). Yılmaz (2008) yaptığı çalışmada futbol, voleybol, hentbol, badminton ve güreş branşlarında faaliyet gösteren sporcuların eğitim düzeyine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında eğitici-destekleyici, demokratik, otokratik ve açıklayıcı-ödüllendirici davranış özellikleri sporcuların eğitim düzeylerinin ilköğretim, lise ve üniversite olması bakımından anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Kwon ve Kim (2010) Singapur'da lise çağındaki öğrencilerin katılımlarıyla yürüttükleri bir çalışmaya 80 beden eğitimi öğrencisi ile kano ve atış takımlarında yer alan 79 sporcu-öğrenci olmak üzere toplam 159 karma öğrenci katılım sağlamışlardır. Öğretmen-antrenörün beden eğitimi dersi verdiğinde ve bir grup sporcuya koçluk yaptığında farklı liderlik davranışları sergileyip sergilemediğini tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada beden eğitimi dersi alan öğrencilerin, okul takımlarındaki sporculara göre daha demokratik karar vermeyi algıladıklarını tespit etmişlerdir.

Araştırmaya katılan futbolcuların deneyimlerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında, eğitici-destekleyici davranış, açıklayıcı ödüllendirici davranış ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların deneyimlerinin 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16 yıl ve üzeri olması bakımından anlamlı bir farklılık göstermezken, demokratik davranış özelliği bakımından futbolcuların deneyimleri anlamlı bir farklılık göstermektedir. Demokratik davranış tipinin deneyim bakımından karşılaştırılmasında deneyimi

1-5 yıl arasında olan futbolcular için elde edilen puanların deneyimleri 11-15 yıl arası ve 16 yıl ile daha fazla olan futbolcular için elde edilen puanlardan anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (Tablo 2). Bu bulgu badminton branşında faaliyet gösteren sporcular için yapılan çalışmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Badminton branşında faaliyet gösteren sporcuların deneyimlerine göre eğitici-destekleyici, açıklayıcı-ödüllendirici ve otokratik davranış özellikleri bakımından anlamlı bir farklılık görülmezken, demokratik davranış boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür (Yılmaz, 2008). Özbey ve Ünal (2020) amatör futbolcuların bilişsel esneklik düzeyleri ile antrenör davranışları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında sporcuların antrenörlük davranışları alt boyutları lisanslı sporcu sürelerine göre bir farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir. Futbolcuların takım antrenörlerinden liderlik beklentilerinin futbol oynadıkları süreye göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Kaya ve Zengin, 2019).

Amatör futbolcuların mevkilerine göre antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında demokratik davranış, açıklayıcı ödüllendirici davranış ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların kaleci, defans oyuncusu, orta saha oyuncusu ve forvet oyuncusu olarak oynamaları bakımından anlamlı bir farklılık göstermezken, eğitici-destekleyici davranış özelliği futbolcuların mevkilerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Eğitici destekleyici davranış tipinin mevkiler bakımından karşılaştırılmasında, orta saha oyuncuları için elde edilen puanların, defans ve forvet oyuncuları için elde edilen puanlardan anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (Tablo 3). Amatör kümede yapılan bu çalışmada eğitici-destekleyici davranış özelliği orta saha oyuncuları için farklılık gösterirken, Türksoy'un (2008) süper ve I. ligde yaptığı çalışmada açıklayıcı-ödüllendirici davranış özelliği kaleciler için farklılık göstermiştir. Böyle bir farkın ortaya çıkmasının oynanan mevkiden ve lig statüsünden kaynaklandığı düşünülmektedir. Amatör futbolcuların liderlik davranışları puan ortalamalarının sporcuların mevkilerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Bensiz, 2016). Riemer ve Chelladurai (1995) tarafından bir futbol takımı üzerinde araştırma yapılmıştır; bu çalışmada takımı ofansif ve defansif olarak ikiye ayırmışlardır, araştırma sonucunda defans oyuncularının demokratik davranış özelliğine ilişkin puanlarının anlamlı derecede farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu çalışma ile araştırma sonucumuzun değişkenlik göstermesinin nedeni olarak, çalışmanın sadece bir

takım üzerinde yapılmasının, mevki kavramının ikiye (defansif, ofansif) düşürülmesinin ve ülkeler arası kültürel farklılıkların etkili olduğu düşünülmektedir. Çakıoğlu (2003) üniversitede futbol oynayan sporcular üzerinde bir araştırma yapmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda tüm mevkiler için elde edilen bulgular otokratik davranış özellikleri boyutunda anlamlı bir farklılık göstermiştir. Donuk'un (2006) profesyonel futbolcular üzerinde antrenörlerinin davranışlarını analize yönelik araştırmasında Türkiye profesyonel futbol liglerinde görev yapan antrenörlerin, genel olarak sporcu algılarına göre otokratik bir yapı içerisinde oldukları bilgisine ulaşmıştır. Araştırma sonuçlarında görüldüğü gibi yapılan çalışmalar, futboldaki mevkiler ile liderlik davranışları arasında farklılıklar göstermektedir.

Araştırmaya katılan futbolcuların oynadıkları lig seviyelerine göre, antrenörlerinin liderlik özelliklerinin karşılaştırılmasında, eğitici destekleyici, demokratik davranış, açıklayıcı ödüllendirici davranış ve otokratik davranış özellikleri futbolcuların süper amatör, birinci amatör ve ikinci amatör ligde oynamaları bakımından anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Tablo 4). Türksoy (2008) yapmış olduğu çalışmada futbolcuların oynadıkları lig seviyesine göre süper lig oyuncularını daha fazla eğitim ve desteği tercih ederken, 1. lig oyuncularını daha fazla otokratik davranışı tercih etmektedirler. Araştırmalar arasında ortaya çıkan bu farkın lig statüsünden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Amatör futbolcuların antrenörlerde bulunmasını istedikleri liderlik tarzlarının tespitine yönelik yapılan bu çalışmada sonuç olarak; araştırmaya katılan lise düzeyindeki amatör futbolcuların açıklayıcı-ödüllendirici davranış özelliği gösteren lider antrenörlük tarzını diğer antrenörlük tarzlarına göre anlamlı düzeyde benimsedikleri; demokratik davranış tarzını sporculuk süresi daha az olan futbolcuların, sporculuk süresi daha çok olan futbolculara göre daha fazla benimsedikleri, eğitici destekleyici davranış tarzını ise orta saha oyuncularının, defans ve forvet oyuncularına daha fazla benimsedikleri tespit edilmiştir. Bu bulguların yanı sıra eğitici-öğretici lider antrenör tarzının, diğer tarzlara göre çalışılan boyutların hepsinde rakamsal olarak daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Futbol, milyonlarca insanı aynı anda aynı çatı altında ve aynı ekran karşısında toplamayı başarabilen büyüklü bir güce sahiptir. Bu büyüklü güç pek çok insanın yaşamında önemli ve anlamlı bir yer

edinmiştir (Kara, Kara ve Özşarı; 2022). Bu nedenle futbol sporu ile ilgilenen sporcu, antrenör ve yöneticilerin katılımlarıyla gerçekleştirilecek olan araştırmaların ilgili yazına önemli katkıları olacağı düşünülmektedir.

Amatör lig seviyesinde yapılan bu çalışmada, amatör futbolcuları çalıştıran antrenörlerin aşağıda verilen önerileri dikkate alması gerektiği kanaatine varılmıştır.

1. Futbolcuların sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitim durumlarını dikkate alınmalıdır.

2. Çalışmalarda sporcuların bilgi ve anlama düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Futbolcuların kişilik özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

4. Futbol antrenörlerinin vizyon ve misyon edinmeleri sağlanabilir, başarılı sayılan antrenörlerin öncülüğünde kurslar, seminerler ve benzeri etkinlikler düzenlenebilir

5. Diğer takım sporlarında antrenörlük yapan bireylerin liderlik tarzları ile futbol antrenörlerinin liderlik tarzlarını karşılaştırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

1. Bensiz, A. (2016). Amatör futbolcuların algılarına göre antrenörlerin liderlik özelliklerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
2. Biçer, T. (1994). Spor yönetimi organizasyonu, ekonomik bir birim olarak spor işletmeleri ve uygulamadan bir örnek. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
3. Block, L. (2003). The leadership-culture connection: An exploratory investigation. *Leadership & Organization Development Journal*, 24(6), 318-334.
4. Bozkurt, R. (1998). Kendine ayna tutan yönetici. Dünya Yayıncılık, İstanbul.
5. Bozdoğan, R. (2002). Liderlik yaklaşımları ve belediyeler. Hayat Yay. İstanbul.
6. Chelladurai, P., & Saleh, S.D. (1980). Dimensions of leader behavior in sports: Development a leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 2, 34-45.
7. Cox, H.R. (1999). Sport psychology concepts and applications. Brown Publishers, Ohio.
8. Çakıoğlu, A. (2003). Futbolda liderlik ve sporcu tatmini: Tercih edilen ve gerçek liderlik davranışı arasındaki uyum ve sporcu pozisyonu açısından değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
9. Donuk, B. (2006). Türkiye profesyonel futbol ligleri antrenörlerinin liderlik tarzlarının incelenmesi ve bir model yaklaşım. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
10. Donuk, B. (2007). Liderlik ve spor. Ötügen Neşriyat, İstanbul. 65-75.
11. Eren, E. (1998). Yönetim ve organizasyon. Beta Yayıncılık, İstanbul. 84.

12. Güngörmüş, A.H., Gürbüz, B., & Yenel, F. (2006). Spor için liderlik ölçeğinin sporcuların antrenörün davranışlarını algılaması versiyonunun psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. Muğla, 9.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi,1043.
13. Higgs, M. (2003).How can we make sense of leadership in the 21st century? *Leadership & Organization Development Journal*, 24(5), 273-284. <https://doi.org/10.1108/01437730310485798>
14. Kara, M., Kara, N.Ş., & Özsanı, A. (2022). Attitude towards football and meaning of life: research on professional and amateur football player. *International Journal of Eurasian Education and Culture*,7(18), 1968-1983. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.607>
15. Kaya, E., & Zengin, S. (2019). Futbolcuların takım antrenörlerinden spor için liderlik beklentilerinin bazı değişkenler açısından belirlenmesi. *Elektronik Türkçe Çalışmaları*,14(4). 2483-2493.
16. Kwon, H. H., & Kim, M. (2010). Perceived leadership behavior of physical education teacher-coaches: When they teach vs. when they coach. *Journal of Teaching in Physical Education*, 29(2), 131-145.
17. Riemer, H.A., & Chelladurai, P.(1995). Leadership and satisfaction in athletics. *Journal of Sport and Exercise Psychology*,17, 276-293.
18. Özbey, M., & Ünal H. (2020). Antrenör davranışları ile bilişsel esneklik arasındaki ilişkinin incelenmesi: Amatör futbolcular üzerine bir çalışma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25(1), 23-39.
19. Özsanı, A. (2021). Rekreatyoneel gençlik kampları liderlerinin ruhsal zekâ özellikleri ve takım çalışmasına yatkınlıklarının incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 241-254.
20. Silva, A. (2016). What is leadership? *Journal of Business Studies Quarterly*, 8(1),1-6.
21. Türksoy, A. (2008). Futbolda sporcu tatmini ile antrenörlerden beklenen ve gerçekleşen liderlik davranışlarının tespiti. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
22. Yılmaz, İ. (2008). Sporcu algıları çerçevesinde farklı spor branşlarındaki antrenörlerin liderlik davranış analizleri ve iletişim beceri düzeyleri. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

